

ПРИВРЕДНО ПРАВО

IX

МЕНИЦА

- **Меница** је хартија од вредности по наредби, на основу закона, на коју се примењују општа правила о свим хартијама од вредности по наредби.
- Меница је првенствено кредитно средство затим и средство обезбеђења потраживања.
- **Најзначајнија деоба менице је на:**
 1. трасиране менице
 2. сопствене менице
 3. сопствене трасиране менице.

- ▶ Меница је хартија од вредности која је, по правилу, релативно дуже време у циркулацији. Тако на пример, меница која доспева „по виђењу”, на основу закона може бити у циркулацији до годину дана. Управо оно релативно дуже циркулисање менице условљава и објашњава низ посебних правних правила у погледу меница.
- ▶ Меница је због тога првенствено кредитно средство затим и средство обезбеђења потраживања. То су две основне функције менице, јер је платежна функција менице од мањег значаја него код низа других хартија од вредности. Треба нагласити да је меница веома значајно средство обезбеђења не само у робноновчаној циркулацији, него и код низа платежних института, нарочито у спољнотрговинским односима. Без менице, као средства обезбеђења, не би се могли остварити многи облици плаћања у привреди, нарочито у спољнотрговинској размени,

- ▶ **Историјски развој менице**
- ▶ Менице су се први пут појавиле у трговачким градовима северне Италије у XII и XIII веку, иако се поједини трагови меничноправних радњи и поједине писане исправе, које су сличне меници појављују још у Старом веку. Писани налози за исплату одређене своте новца познати су још у старој Атини, само те писане исправе нису биле хартије од вредности у данашњем смислу те речи.
- ▶ Процватом трговине у трговачким градовима северне Италије у XII и XIII веку, а у оквирима феудалног друштвеноекономског уређења објективно је условљавало потребу појава менице. Отуда се и данас многе меничне радње називају под утицајем италијанског језика.
- ▶ Даљи развој трговине у то доба спречавали су феудална расцепканост државне територије и општа несигурност приликом превоза робе и новца.

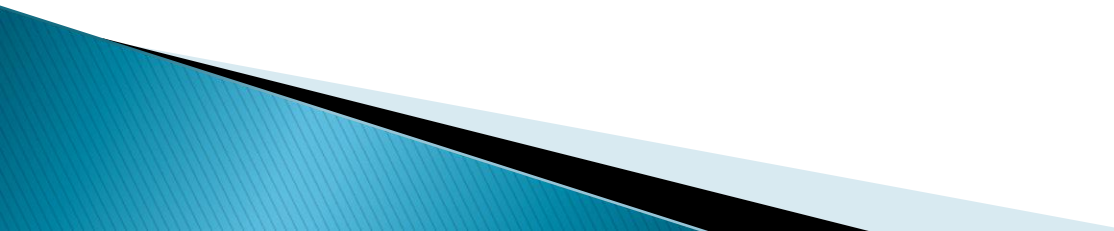
- ▶ Трговци су били изложени и дословној пљачки у току превоза робе и новца из једног у други трговачки град. Уместо готовог новца, који тада није био усавршен, јер је био неподесних димензија, трговци су почели да носе писмене исправе, које су чврсто везане уз име и којима су вршили плаћање у другим трговачким градовима. На овим писаним исправама било је чврсто обећање банкара или трговаца у погледу исплата одређене своте новца имаоцу те писане исправе, и то у новцу трговачког града у коме је та писана исправа издата.
- ▶ На тај начин меница је постепено замењивала потребу коришћења готовог новца, а исто тако спречавала пљачке трговаца од стране феудалаца. Треба нагласити да је сваки трговачки град имао свој новац и да је шира употреба менице омогућила остваривање мењачке функције, без обзира на разлике у новцу појединих трговачких градова.

- ▶ Из Италије, меница се веома нагло прихвата и у низу других земаља у којима се развија трговина, а то су првенствено земље на обалама Атлантског океана, нарочито после проналаска Америке, крајем XV века.
- ▶ И у тим земљама, менична обавеза је строга и апстрактна, нарочито у првим годинама развоја менице.
- ▶ За даљи развој менице од изузетног значаја је француска револуција у XVIII веку, којом се разбијају феудални окови и сталешка организација друштва. Даље, меница престаје да буде сталешка привилегија трговаца и постаје универзално средство у робноновчаној циркулацији свакоме формалноправно доступно. У то време, меница је и значајно средство плаћања.

- **МЕНИЧНА НАЧЕЛА:**

- НАЧЕЛО ФОРМАЛНОСТИ
- НАЧЕЛО ИНКОРПОРАЦИЈЕ
- НАЧЕЛО ФИКСНЕ ОБАВЕЗЕ
- НАЧЕЛО СТРОГОСТИ
- НАЧЕЛО СОЛИДАРНОСТИ
- НАЧЕЛО САМОСТАЛНОСТИ
- НАЧЕЛО НЕПОСРЕДНОСТИ.

- **УОБИЧАЈЕНА ПОДЕЛА БИТНИХ ЕЛЕМЕНАТА:**

- општи менични елементи
 - персонални менични елементи
 - географски менични елементи
 - календарски менични елементи.
-

- ▶ Бланко меница или бјанко меница и није меница у пуном правном смислу речи, јер не садржи све битне меничне елементе, због тога се и апсолутно може сматрати потпуно пуноважном меницом.
- ▶ У тренутку издавања бланко менице допуштене су ипак одређене правне последице и правна дејства, јер ће се та меница касније претворити у пуноважну меницу.
- ▶ Код бланко менице битно је то да та меница не садржи све битне меничне елементе и да због тога није потпуно пуноважна меница. Ова меница издаје се онда када сви битни менични елементи нису познати, а потребно је омогућити макар ограничена правна дејства тој меници „у настајању”. Бланко меница често се претходно индосира или авалира, а да пре тога није издата, јер у меници нису унети сви битни менични елементи. Ово правило у формалном смислу изгледа нелогично, јер се обављају поједине меничне радње са меницом која још није издата.

- ▶ Пошто бланко меница нема све битне меничне елементе, она се може прво авалирати и индосирати, а исто тако и акцептирати, а та меница биће издата и постаће меница у пуном правном смислу те речи, тек онда када се у менично писмо унесу сви битни елементи.
- ▶ Бланко или бјанко меница појавила се у пословном промету из практичних разлога, најчешће у циљу обезбеђења потрошачких и других кредита.

▶ ***БИТНИ МЕНИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ***

1. Изричито означаење да је реч о иненици
2. Безусловни упут за исплату одређене своте новца
3. Име трасата, тј. лица које треба да плати меницу
4. Означаење допелости менице
5. Место плаћања менице
6. Име ремитента, тј. лица лцоме се или по чијој наредби се меница мора исплатити
7. Датум изђавања менице
8. Место издавања менице
9. Потпис трасанта, тј. потпис лица које је издало меницу.

- ▶ Меница је строго формална хартија од вредности која је пуноважна само онда када садржи све битне елементе. Ако меница не садржи само један од битних елемената, та меница није пуноважна. Одређено одступање предвиђено је једино у погледу ограниченог правног дејства бланко менице.
- ▶ У циљу омогућавања да меница садржи све битне елементе, ако се из садржане менице неки од битних елемената могу претпоставити, у нашем праву су допуштени, тзв. претпостављени битни менични елементи. Претпостављени битни менични елементи уносе више животне еластичности у меницу и делимично умањују менични формализам. Међутим, не могу се сви битни менични елементи претпоставити, а исто тако се неки менични елементи могу претпоставити само под посебним околностима.

▶ **Претпостављени битни менични елементи су:**

1. доспелост менице
2. место издавања менице
3. место плаћања менице.

▶ **Небитни менични елементи** су елементи који се могу, али не морају унети у меницу, а без којих је меница пуноважна. Значи, реч је о таквим меничним елементима који могу, али не морају да постоје у свакој конкретној меници.

▶ Сви небитни менични елементи могу се поделити у две основне групе:

1. небитне меничне клаузуле
2. небитна менична лица.

- ▶ Меничне радње веома су разноврсне и у том погледу постоје прилично велике разлике између појединих меница. У правнотеоретском смислу, меничним радњама појединачно се не стварају неки именовани правни послови, него је збир свих правних послова створен меничним радњама, јединствен и то представља самостални правни институт, који се назива меница.
- ▶ Значи, поједина менична радња ствара поједини правни посао, а збир тих правних послова створених меничним радњама се у узајамним односима налазе у функционалном јединству, које представља меницу.

- ▶ Издавање менице је уношење у менично писмено свих девет битних меничних елемената, без којих меница није пуноважна у правном смислу. Функционално јединство свих меничних елемената, које се остварује у облику меничних радњи издавања менице, представља јединствена изјава воље да не испуни овај налог трасанта, својом једностраном изјавом воље трасат истовремено преузима обавезу да испуни ову обавезу, коју он вуче на трасата. Због тога трасант мора да стави потпис на меницу, јер сваки менични потпис ствара самосталну меничну обавезу.
- ▶ Издавањем менице трасант преузима меничну обавезу непосредно или преко пуномоћника. Битно је да се пуномоћник придржава добијених овлашћења и тада издата меница обавезује властодавца, а не пуномоћника,

▶ УМНОЖАВАЊЕ МЕНИЦЕ

- ▶ У пословној пракси, меница се најчешће издаје у једном примерку, иако су све чешћи случајеви у којима се због све сложенијих односа у робноновчаном промету, јавља потреба да постоји већи број примерака менице.
- ▶ Већи број примерака исте менице омогућава, првенствено имаоцу те менице, да разним примерцима исте менице и у исто време задовољава различите пословне потребе. Меница се може умножавати не само у тренутку њеног издавања, него и накнадно, све до тренутка меничне исплате.
- ▶ Основно је правило да се сопствена меница не може умножавати, јер би умножавањем сопствене менице у ствари дошло до издавања већег броја самосталних меница, а не до умножавања исте менице.
- ▶ Битно је нагласити да се умножава иста меница, а то значи да се та меница само једном може наплатити и да се не наплаћује сваки умножени примерак те исте менице.

- ▶ Умножавању менице се приступа и због заштите сигурности, јер ако се изгуби једини примерак менице, тада се јављају ризици немогућности остваривања права из менице. Приликом умножавања менице трасант је дужан да води рачуна о томе да умножени примерци менице морају потпуно да одговарају оригиналном примерку менице. На умноженим примерцима менице се, такође, понављају потписи свих лица која су потписала први примерак менице.
- ▶ Умножавање менице и састављање преписа, односно копије менице, не нарушава сигурност меничне циркулације због ових веома строгих и прецизних правила меничног права, и због тога се у пословној пракси на примени ових правила изузетно инсистира.

▶ **АКЦЕПТИРАЊЕ МЕНИЦЕ**

- ▶ Акцептирање менице је посебна менична радња код трасираних меница, јер код сопствених меница није допуштено акцептирање. Акцептирање менице најчешће зависи од имаоца, који одлучује да ли ће презентовати меницу на акцепт или ће се задовољити постојећим меничним клаузулама или на основу закона, меница се мора пренети на акцепт, док одговарајућим меничним клаузулама може забранити презентовање конкретне трасиране менице на акцепт.
- ▶ Најчешће се у пословној пракси меница мора презентовати на акцепт, ако је реч о меници која гласи на већи менични износ или која је дуже време у циркулацији, као и у оним случајевима када имаоцу менице трасант те менице није довољно поуздан, познат или поверљив пословни партнер.
- ▶ Акцептирање менице има изузетан значај у реализацији менице, јер се тада трасант изјашњава на меници која је вучена на њега, тј. која је упућена на њега у погледу исплате.

- ▶ Акцепт је посебна писана изјава, која се ставља на лице менице преко меничног слога и којом се прихвата исплата те менице од доспелости, а која се потврђује потписом акцептанта, тј. лица које акцептира меницу. Меница се најчешће подноси на акцептирање трасату и од тренутка акцептирања акцептант постаје главни менични дужник, коме се меница мора прво презентовати на исплату, па тек после подизања протеста, ако акцептант не исплати меницу допуштен је регресни захтев према регресним дужницима.
- ▶ Тек од тренутка акцептирања трасат постаје менични дужник и то главни менични дужник, али не као трасат, него као акцептант.

▶ ПРЕНОС МЕНИЦЕ

- ▶ Меница је хартија од вредности по наредби, која је релативно дуже време у циркулацији, и то у великој мери погодује честом меничном преносу. Меница је преносива хартија од вредности која се често, брзо и сигурно преноси.
- ▶ Основно је правило да се меница преноси индосаментом, тј. писманом изјавом на полеђини менице, којом индосант својим потписом преноси права из менице на друго лице - индостара.
- ▶ Пошто је први менични поверилац ремитент - први индосант је увек ремитент, ако се меница преноси индосаментом.

▶ **Индосамент по форми може да буде:**

1. потпуни

2. бланко

3. ректа.

▶ Потпуни индосамент садржи изјаву о преносу, име индосатара и потпис индосанта.

▶ Бланко индосамент састоји се једино из потписа индосанта.

▶ Ректа индосамент садржи клаузулу о забрани даљег преноса те менице индосаментом. Ректа индосамент претвара меницу у хартију од вредности на име, која се даље може преносити једино цесијом.

▶ Према садржини менични индосамент може бити:

1. својински индосамент
2. заложни индосамент
3. пуномоћнички индосамент.

- ▶ Својинским индосаментом потпуно се преноси право из менице и право на меницу на индосатара. Индосатар постаје власник те менице.
- ▶ Заложним индосаментом, индосант преноси на индосатара право залогe у вези менице.
- ▶ Пуномоћничким индосаментом индосант овлашћује индосатара у погледу обављања појединих меничних радњи.

- ▶ Меница се може преносити и цесијом, нарочито ако је реч о ректа меници. Суштинска разлика између цесије и индосамента је у томе што се индосаментом преносе права која су означена на меници, док се цесијом преносе само она права која је претходник имао.

- ▶ **МЕНИЧНИ АВАЛ**

- ▶ Менични авал је посебна менична радња, којом једно лице преузима јемство за уредно испуњење меничне обавезе од стране меничног дужника. Менични авал је у ствари менично јемство, које се у приличној мери разликује од општих правила о јемству.
- ▶ Лице које преузима менично јемство назива се авалиста, а лице које јемчи је хонорат.

- ▶ Авалист потпуно одговара у висини меничне обавезе, али ако исплати меничну обавезу има право регреса не само према своме хонорату, него и према свим меничним дужницима, који су хоноратови претходници и према којима би хонорат имао право да истакне регресни захтев.
- ▶ Обавеза авалисте је самостална јер, постоји и онда ако се из било којих разлога накнадно утврди да не постоји обавеза хонората. Авалиста је тада менично одговоран према свим оним лицима којима би био одговоран и хонорат да је његова обавеза била пуноважна.

- ▶ Менични авал представља посебан облик јемства, који се у приличној мери разликује од општих правила о јемству. Посебности меничног авала првенствено се изражавају у посебним правилима о меничној солидарности.

- ▶ **ИСПЛАТА МЕНИЦЕ**

- ▶ Исплата менице је битна и неопходна менична радња, као што је то случај и са издавањем менице.
- ▶ Основно је правило да се меница исплаћује о доспелости, и то на основу презентације менице на исплату од стране имаоца менице главном меничном дужнику, а то је акцептант или издавалац сопствене менице. Најчешће главни менични дужник и исплаћује меницу у пуном меничном износу и на тај начин су остварене све привредне функције, које су се желеле остварити употребом конкурентне менице.

- ▶ Код презентације менице на исплату главном меничном дужнику није допуштен делиберациони рок, као што је то случај код презентације менице на акцепт. Постоје веома кратки рокови у којима се меница мора презентовати на исплату.
- ▶ Одређена права ималац менице задржава једино према главним меничним дужницима, а то су акцептант и издавалац сопствене менице. Меница која није у овим законским роковима благовремено презентована на исплату, постаје тзв. прејудицирана меница.
- ▶ У нашој правној теорији прави се разлика између исплате менице и наплате менице. Исплата менице постоји онда када менични дужник добровољно изврши подмирење својих меничних обавеза. Наплата менице је остварење меничног захтева од стране меничног повериоца принудним путем у извршном поступку. До наплате менице долази само онда када менични износ у року не исплати ниједан од меничних дужника.

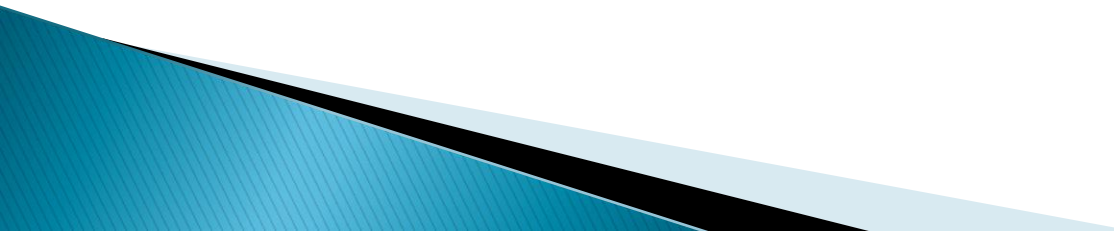
- ▶ Исплата менице треба да се изврши имаоцу менице, који је према меничном дужнику извршио презентацију менице на исплату. После презентације на исплату, менични дужник треба да провери формалну легитимацију имаоца менице, која се састоји у непрекинутом низу индосамената на тој меници. Формална легитимација мора постојати у облику непрекинутог низа индосамената да би се тада приступило исплати менице.
- ▶ Менични дужник није обавезан да испитује и материјалну легитимацију имаоца менице, изузев ако би на тај начин поступио злонамерно или са великом непажњом. Менични дужник није обавезан ни да проверава истинитост потписа индосаната. Исплата менице врши се имаоцу менице или његовом пуномоћнику, и то само онда ако је извршена презентација менице на исплату.
- ▶ Менични дужник тада по правилу треба да исплати меницу.
- ▶ Меница се првенствено подноси на исплату акцептанту и издаваоцу сопствене менице.

- ▶ Уколико је меница презентована на исплату акцептанту, акцептант ће исплатити у потпуности или делимично менични износ, у зависности од тога да ли је реч о потпуном или делимичном акцепту, само онда ако му се презентује акцептирани примерак менице. Ако је меница умножена, исплаћује се само један примерак менице, док други умножени примерци менице тада губе правни значај.
- ▶ Ако је меницу исплатио главни менични дужник или трасат, тада се менична обавеза гаси и сви регресни менични дужници се ослобађају од обавезе. Исто правно дејство у односу на индосанте ствара исплата меничног износа од стране трасанта.
- ▶ Ако је менични износ исплатио домицилијат, тада се и главни менични дужници, а не само регресни менични дужници, ослобађају меничне обавезе.
- ▶ Међутим, ако је менични износ платио један од регресних меничних дужника, наступа преваљивање меничне обавезе у регресном поступку.

▶ **ИНТЕРВЕНЦИЈА КОД МЕНИЦЕ**

- ▶ Менична интервенција је посебна менична радња, којој је превентивно циљ да се заштите интереси и пословни углед трасанта, иако се овом меничном радњом у великој мери штите и интереси имаоца менице, као меничних регресних дужника.
- ▶ Менична интервенција је менична радња до које може да дође када трасат одбије да акцептира меницу, или ако акцептант или издавалац сопствене менице о доспелости не исплати меницу.
- ▶ **Према критеријуму за коју се меничну радњу интервенише, разликују се:**
 1. интервенција због неакцептиране менице
 2. интервенција код неисплате менице.

- ▶ Лице које интервенише се назива интервенијент, а лице за које се интервенише је хонорат.

 - ▶ На основу чињенице да ли је на меници назначен адресат по потреби (интервенијент) или није, разликујемо, такође, две врсте меничне интервенције:
 1. позивна интервенција, или интервенција на основу назначеног на меници адресата по потреби
 2. спонтана интервенција за коју је битно да није назначена на меничном писмену.
-

- ▶ Интервенијент, који меничном интервенцијом акцептира меницу често се назива акцептантом за част, јер својом интервенцијом, у ствари штити и углед хонората. Приликом давања изјаве о акцептирању менице од стране интервенијента на лицу менице преко меничног слога, треба одговарајућом клаузулом нагласити да је реч о интервенцији, јер у случају бланко потписа на лицу менице би се сматрало да је реч потпису авалисте за трасанта, а бланко потпис на полеђини менице се сматра бланко индосаментом.
- ▶ Пошто је у нашем праву допуштен делимични акцепт, допуштено је делимично акцептирање за част од стране интервенијента.

▶ **ПРЕЗЕНТАЦИЈА МЕНИЦЕ**

- ▶ Презентација менице је менична радња којом се најчешће омогућава остваривање других меничних радњи, пошто је менично потраживање по правилу тражљиво, а не доносиво.
- ▶ Облик тражења од стране имаоца менице да менични дужник или неко друго менично лице обави неку од меничних радњи је у ствари, презентација менице. Пропуштањем да се благовремено изврши презентација менице често за собом повлачи низ негативних правних последица за имаоца менице, тј. за презентанта, а то је лице које презентује меницу.
- ▶ Лице коме се презентује меница се назива презентат. Нагласили смо већ да је најчешће презентант ималац менице, али то изузетно може да буде и неко друго лице, које на пример пуномоћничким индосаментом буде овлашћено да обави неке меничне радње.

- ▶ Два најзначајнија облика презентације менице су:
 1. презентација менице на акцепт
 2. презентација менице на исплату.

- ▶ Презентација менице на акцепт не постоји ни код сопствене менице. Презентације менице на акцепт је најчешће добровољна радња имаоца менице, јер он сам одлучује да ли ће извршити или неће извршити ову презентацију.

- ▶ Презентација менице на исплату врши се уместо плаћања менице, и то по правилу у пословној просторији акцептанта или трасата. Треба нагласити да ималац менице мора да поднесе меницу на исплату, тј. да изврши презентацију менице на исплату и оном трасату који је одбио да акцептира меницу.

МЕНИЧНЕ РАДЊЕ КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈЕ ЗАШТИТА МЕНИЧНИХ ПРАВА

- ▶ У правној теорији, врши се груписање меничних радњи, према сврси и смислу појединих меничних радњи.
- ▶ Најзначајније груписање меничних радњи јесте њихово груписање на битне и небитне меничне радње, али не треба занемарити значај ни овог груписања меничних радњи, којима је заједничко то да се њима остварује заштита меничних права. Овој групи меничних радњи припадају:
 1. менични протест
 2. менична нотификација
 3. менични регрес
 4. амортизација менице
 5. меничне тужбе
 6. менични приговори.

▶ **МЕНИЧНИ ПРОТЕСТ**

- ▶ Под меничним протестом треба подразумевати одређену меничну радњу, коју предузима ималац менице, због заштите и остваривања својих меничних захтева, а коју он предузима пред одговарајућим органом, који у ту сврху спроводи одговарајући поступак и издаје одговарајућу јавну исправу. Сматрамо да је он јединство свих ових радњи, околности, чињеница, поступака и јавних исправа у друштвеном функционализму заштите меничних поверилаца.
- ▶ Лице које протестује меницу је протестант, лице против кога се протестује меница је протестат, док је надлежни орган протестни орган. Јавна исправа која се издаје после обавезног протестног поступка је протестна исправа или протест, како се скраћено у пословној пракси назива.

▶ **МЕНИЧНА НОТИФИКАЦИЈА**

- ▶ Менична нотификација је, такође, једна од меничних радњи којом треба да се заштите интереси имаоца менице, али овом радњом истовремено се штите и интереси регресних меничних дужника.
- ▶ До меничне нотификације долази онда када трасат одбије да акцептира меницу или када је главни менични дужник одбио да исплати меничну своту, па је због тога ималац менице подигао одговарајући протест.
- ▶ Нотификација менице састоји се у томе да ималац менице о подигнутом протесту има обавезу да обавести свог непосредног индосанта, ако је ималац менице индосатар, али исто тако и трасанта.
- ▶ Ако је ималац менице ремитент, онда он обавештава једино трасанта.
- ▶ Основни смисао нотификације је у томе да се покуша да се избегну непотребни, а често високи трошкови регресног поступка.

▶ **МЕНИЧНИ РЕГРЕС**

- ▶ Менични регрес је посебна менична радња, којом ималац менице остварује своје меничне захтеве у погледу исплате меничних износа према меничним регресним дужницима.
- ▶ Менични регресни дужник, који је исплатио меницу, стиче такође, регресне захтеве према оним меничним дужницима који су претходни менични дужници, у односу на њега.
- ▶ Менични регрес допуштен је само онда ако је претходно благовремено ималац менице подигао одговарајући протест. Ако ималац менице није благовремено подигао менични протест менични регрес није могућ, јер се тада менични регресни дужници ослобађају меничне обавезе.
- ▶ Лице које истиче регресни захтев је последњи ималац менице, тј. последњи менични поверилац, који се у регресном поступку назива регресијент или регредијент. Лице против кога се истиче регресни захтев је један од регресних дужника, који се тада назива регресат.
- ▶ Регресни дужници су индосанти, авалисти и трасанти, а то могу да буду и интервенијенти на основу клаузуле о адресату по потреби.

- ▶ Лице против кога се истиче регресни захтев је један од регресних дужника, који се тада назива регресат.
- ▶ Регресни дужници су индосанти, авалисти и трасанти, а то могу да буду и интервенијенти на основу клаузуле о адресату по потреби.

▶ **МЕНИЧНЕ ТУЖБЕ**

- ▶ Основно је правило да се меничним тужбама остварује заштита интереса меничних поверилаца, док се меничним приговорима првенствено штите интереси меничних дужника.
- ▶ Треба разликовати меничне тужбе, које се подижу против главних меничних дужника, а од меничних тужби које се подижу против регресних дужника.
- ▶ Менична тужба против главних меничних дужника назива се редовном меничном тужбом, док се менична тужба против регресних меничних дужника назива регресном меничном тужбом.

- ▶ Уз меничну тужбу мора се приложити меница, а често и протестна исправа. Приликом разматрања меничних тужби, менични дужник може да остварује заштиту својих интереса истицањем меничних приговора, али најкасније у року од три дана од дана када је примио одлуку суда.

- ▶ **МЕНИЧНИ ПРИГОВОРИ**

- ▶ Меничним приговорима првенствено се штите интереси меничних дужника. Они се могу истицати према имаоцима менице, али исто тако и између других меничних лица. Треба нагласити посебну ограничену могућност употребе приговора код менице, због меничне апстрактности.
- ▶ Брзом меничном циркулацијом често мења се могућност јединства појединих меничних приговора.

- ▶ Меничном циркулацијом се мењају менични повериоци, а према свим меничним повериоцима, по правилу, менични дужници не могу истицати исте приговоре.
- ▶ У томе треба разликовати две основне врсте меничних приговора:
 1. објективни или апсолутни менични приговори
 2. субјективни или релативни менични приговори.
- ▶ Објективни или апсолутни менични приговори су они менични приговори које може да истакне сваки менични дужник према сваком меничном повериоцу. Овој групи меничних приговора припадају они приговори који се односе на недостатке у погледу битних меничних елемената, односно неисправност самог меничног писмена. Овој групи меничних приговора припадају и приговори да је меница амортизована, да је меница исплаћена од стране главног меничног дужника или приговор да је меница прејудицирана.

▶ **АМОРТИЗАЦИЈА МЕНИЦЕ**

- ▶ Амортизација менице спроводи се у ванпарничном поступку, када је реч о несталим меницама или о меницама које су до те мере оштећене да се не могу више употребљавати.
- ▶ Поступак амортизације менице спроводи се код суда који је надлежан према месту плаћања менице.
- ▶ Последњи законски ималац менице, која је нестала и која је тешко оштећена, покреће амортизациони поступак код надлежног суда амортизационим предлогом.

▶ **ЗАСТАРЕЛОСТ МЕНИЦЕ**

- ▶ Рокови меничне застарелости су кратки, како би се што пре отклониле нерегулисане ситуације и због тога се у том облику, такође, изражава начело меничне строгости. Застарелост не доводи до губитка права, него једино до губитка могућности судског остваривања тих права.

▶ **НЕОПРАВДАНО ОБОГАЋЕЊЕ КОД МЕНИЦЕ**

- ▶ Захтев због неоправданог обogaћења код менице има основну сврху у томе да се помоћу овога захтева ублажују најизраженији случајеви неправичности, због тога што је меница веома строга хартија од вредности. Реч је о дејству меничне строгости не само према меничном дужнику, него и према меничном повериоцу.

▶ **ПРЕСТАНАК МЕНИЦЕ**

- ▶ Основни и далеко најчешћи облик престанка меничног права и обавеза представља уредно и благовремено извршавање меничних обавеза и уредно и благовремено реализовање меничног права и овлашћења. Овај редовни и најчешћи облик престанка менице не ствара никакве додатне проблеме, пошто су менична правила веома јасна и прецизна.
- ▶ Менична права и обавезе могу престати и услед прејудицираности менице, а могућност принудног остваривања меничног права и обавеза може престати услед меничне застарелости.
- ▶ Менична права и обавезе могу престати и у облицима:
 1. пренова (новацији) меничног дуга
 2. опроштаја дуга
 3. пребијања (компензације)
 4. конфузије меничних права и обавеза
 5. поништавањем менице.

▶ СОПСТВЕНА МЕНИЦА

- ▶ Сопствена меница разликује се од трасиране менице по томе што је код сопствене менице реч о обећању издаваоца сопствене менице да ће ремитенту или неком другом лицу, које оно одреди својом наредбом доспелости исплатити меничну своту.
- ▶ Код сопствене менице нема трасата, јер се обавеза издаваоца менице не вуче на неко друго лице и због тога се у пословној пракси менични формулар мора исправити, када је реч о сопственој меници, на тај начин да се у другом реду меничног формулара клаузуле „платите” мора претворити у клаузулу „платићу”.

ЧЕК

- Под чеком се подразумева хартија од вредности, којом се њен издавалац трасант налогом обраћа другом лицу трасату, који је банкарска организација, да о доспелости исплати чековни износ на терет његовог покрића законитом имаоцу чека.
- Трасант у тренутку издавања чека мора имати покриће.
- **Према начину одређивања имаоца права из чека, постоје следеће врсте:**
 1. чекови на име
 2. чекови по наредби
 3. алтернативни чекови.

- ▶ Пошто је трасат код чека увек банкарска организација, чекови су у чврстој повезаности са другим банкарским пословима, као на пример: са уговором о текућем рачуну, уговором о новчаном депозиту, са уговорима о кредиту итд.
- ▶ Првобитни облици чекова су била благајничка писма, а чекови су се у широј употреби користили у пракси енглеских банака, још у XVI веку, да би се избегла употреба златног и сребрног новца, чија је употреба била изложена ризицима крађе и губитка.
- ▶ По својој правној природи, чек је веома сличан меници, што значи да припада групи правних послова који настају једностраном изјавом воље.

- ▶ **Сличности и разлике између менице и чека**
- ▶ Меница и чек су хартије од вредности које су првенствено намењене робноновчаној циркулацији и код којих основна инкорпорисана обавеза гласи на одређену своту новца. Управо ова основна сличност између менице и чека омогућава да се велики број правних правила о меници примењује и на чекове.
- ▶ Међутим, између менице и чека постоје и значајне разлике.
- ▶ Полазећи од привредних функција ових хартија од вредности, основна разлика је у томе што је меница првенствено средство обезбеђења, а често и средство кредита, док је чек првенствено средство плаћања. Може се плаћати и меницом иако је чек првенствено средство плаћања. Из ове основне разлике у погледу различитих привредних функција, произилазе и друге особине менице и чека.

- ▶ Управо због тога је меница хартија од вредности која је релативно дуже време у циркулацији, док је чековна циркулација, по правилу, веома кратка. Све ове разлике изражавају се на одговарајући начин и у различитим правним особинама и различитим правним правилима, која се примењују на меницу и чек.
- ▶ Чек је често хартија од вредности на доносиоца код нас, док је меница првенствено хартија од вредности по наредби. Због тога име рентијера није битан елеменат код чека. Пошто је чек кратко време у циркулацији он увек доспева по виђењу, док меница може доспевати не само по виђењу, него и одређено време по виђењу, тачно одређеног дана и протеклом одређеног рока од дана издања менице.

- ▶ Пошто је веома кратак временски размак између тренутка издавања до тренутка плаћања чека, код чека у тренутку издавања мора трасант да има покриће код трасата. Овај временски размак од датума издавања до доспелости менице знатно је већи и дужи и због тога је код менице довољно да трасант има покриће код трасата, и то не у тренутку издања менице, него у тренутку доспелости менице.
- ▶ Пошто је чек искључиво средство плаћања, које је кратко време у циркулацији, чек је много каузалнија хартија од вредности, док је меница знатно апстрактнија хартија од вредности. Ова разлика изражава се и у томе што је код чека допуштена тужба из основног посла, тј. из онога посла због кога је дошло до издавања чека, док та тужба није допуштена код менице.

- ▶ Пошто је чек у много чвршћој повезаности са другим банкарим пословима него меница, а и због тога што је трасат код чека увек банкарска организација, исплата чека најчешће се врши у готовом новцу.
- ▶ Пошто чек често гласи на доносиоца, свако умножавање чека би, у суштини, значило издавање нових чекова. Због тога је у нашем праву забрањено умножавање чекова, за разлику од менице која се често умножава.
- ▶ Чек је знатно каузалнија хартија од вредности од менице, и због тога је код чека за разлику од менице допуштен опозив чека.